

امیرکبیر دست افراد فرصت طلب، متملق و رشوه خوار را قطع کرد؛ قهرمان مبارزه با استعمار

امیرکبیر برای ارتقای سطح علمی در کشور برای ترجمه کتاب‌های تخصصی طب، فیزیک، شیمی، ریاضیات و... در کنار علوم انسانی اهمیت قائل بود.

امیرکبیر برای ارتقای سطح علمی در کشور برای ترجمه کتاب‌های تخصصی طب، فیزیک، شیمی، ریاضیات و... در کنار علوم انسانی اهمیت قائل بود.

خبرگزاری مهر - گروه دین و اندیشه - نگار احدپور اقبلاغ: اتفاق تاریخ، دو روز ۱۹ و ۲۰ دی ماه را به نام امیرکبیر زده است. یکی برای ولادت دیگری برای شهادت. کمتر شخصیتی است که بتوان مانند تأثیری که امیرکبیر آن هم در دوران کوتاه حکومت بر جامعه ایران گذاشت را در تاریخ ایران یافت. به همین مناسبت با قاسم تبریزی، محقق و پژوهشگر تاریخ معاصر ایران و مسئول کتابخانه تخصصی انقلاب اسلامی در کتابخانه مجلس شورای اسلامی به گفتگو پرداختیم که در ادامه بخش اول آن را می‌خوانید:

قاسم تبریزی در گفتگو با خبرگزاری مهر با اشاره به اینکه مرحوم میرزا محمدتقی خان امیرکبیر از رجال سیاسی و صدر اعظم دوران قاجار و یکی از چهره‌های درخشان سیاست، امنیت، مدیریت و تلاش در استقلال و اقتدار ایران بود، عنوان کرد: به یاد داشته باشیم که در دوران قاجار متأسفانه عملکرد برخی از سیاستمداران از جمله میرزا آقاسی که شخصیت مناسبی در آن جایگاه نبود، باعث تزلزل اقتدار ایران شد، مضافاً جریان فراماسونری و جریان وابستگی برخی از رجال سیاسی به انگلستان، روسیه و فرانسه مشکلاتی برای ایران به وجود آورد و حتی گاهی دخالت‌های بی‌جای سه کشور مدعی، خصوصاً تجاوزات و تعدیات و توطئه‌های انگلستان برای ایران به گونه‌ای پیش رفت که گویی ایران وابسته به روسیه و انگلیس است، اولین کاری که مرحوم امیرکبیر کرد کوتاه کردن دست سفارتخانه‌های بیگانه بود، چرا که آنها نه تنها در امور دخالت می‌کردند، بلکه گاهی دستور می‌دادند و گاهی مانند یک کشور استعمارگر در برابر کشور مستعمره، ادعاهایی داشتند، لذا او تلاش کرد کشور را از وابستگی برهاند و برای دولت استقلال ایجاد کند.

برخورد قاطع امیرکبیر با سفرای روس و انگلیس

وی با بیان اینکه امیرکبیر در دوره مسئولیت خود، بسیار تأثیرگذار عمل کرد، گفت: امیرکبیر در زمان صدارت خود با اینکه بسیار کوتاه بود، برخوردهای قاطع و شدید با سفیر فرانسه، انگلستان و روسیه داشت.

تبریزی با اشاره به ویژگی دیگر مملکت داری امیرکبیر تصریح کرد: میرزا تقی خان، سعی کرد افراد فرصت طلب و متملق را از درون دربار و مرکز قدرت دور کند.

این پژوهشگر تاریخ معاصر افزود: امیرکبیر در بحث اقتصاد، مراکزی که تولیدات کوچک و بزرگ داشتند را حمایت می‌کرد و کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولیدی را تقویت می‌کرد و کالاهایی که مورد نیاز مردم بود، در دوران او، اجازه صادرات به خارج از کشور نداشتند، امیرکبیر اصل را بر تقویت داخل کشور گذاشته بود، تشویق برای تأسیس کارخانه، کارگاه‌های کوچک و بزرگ و تنظیم و رسیدگی به اوضاع اقتصادی آشفته کشور از جمله مهمترین اقدامات امیرکبیر برای ایران بود.

وی با اشاره به تلاش امیرکبیر برای مقابله با درخواست‌های بیجای درباریان خاطر نشان کرد: ایشان تلاش زیادی برای مقابله با رشوه خواری و درخواست‌های بیجای درباریان داشت، درباریان و نزدیکان و خانواده شاه مرتب درخواست‌های نامعقول در زمینه‌های مختلف از دولت داشتند، اما امیرکبیر با اقتدار دست آنها را کوتاه و محدود کرد.

انتشار نخستین روزنامه در دوران امیرکبیر

تبریزی در ادامه عنوان کرد: برای اولین بار در کشور این امیرکبیر بود که روزنامه وقایع اتفاقیه را منتشر کرد تا اخبار در یک چهارچوب درست منتشر و مردم و به خصوص حکام و دولت مردان از طریق یک رسانه از صحت و سقم تحولات آگاه شوند. روزنامه وقایع اتفاقیه به این دلیل در دوره امیرکبیر فعالیت خود را آغاز کرد. در دوران قاجار، به دلیل نبودن متخصص در کشور، بسیاری از رجال برای تحصیل علوم و فنون به خارج از کشور می‌رفتند و تحصیلات خود را در کشورهای اروپایی ادامه می‌دادند، پیامد این اتفاق این بود که در گذر زمان یا وابسته به دولت‌های اروپایی می‌شدند و به کشور باز می‌گشتند یا فاقد سلامت سیاسی و عضو تشکیلات فراماسونری و یا حتی عامل جاسوسی، به همین دلیل امیر کبیر تصمیم به تأسیس دارالفنون گرفت که در حقیقت در

آن دوران حکم یک دانشگاه را داشت و رشته های نظامی، طب، ادبیات، سیمی و رشته های مختلفی برای آن طراحی شد، نکته مهم این بود که امیرکبیر حاضر نشد در آن دوران از کشورهای انگلیس، فرانسه و روسیه اساتیدی را برای دارالفنون استخدام کند، چراکه معتقد بود آن ها توطئه گر و متجاوزند و ممکن است دانشجویان را از مسیر حقیقت خارج کنند، به همین دلیل از کشورهای مانند اتریش یا کشورهای که با ایران رابطه استعماری یا ادعا نداشتند، اقدام به استخدام اساتید برای دارالفنون می نمود، امیرکبیر برای ارتقای سطح علمی در کشور برای ترجمه کتاب های تخصصی طب، فیزیک، شیمی، ریاضیات و... در کنار علوم انسانی اهمیت قائل بود.

شکست استعمار در ایران از دوره امیر کبیر آغاز شد

مسئول کتابخانه تخصصی انقلاب اسلامی در کتابخانه مجلس شورای اسلامی بیان کرد: اقدامات امیرکبیر باعث شد که روند شکست استعمار در کشور کوتاه شود، این تحولات اگر چه مدت کوتاهی به طول انجامید، اما چون مدیریت مناسبی داشت آنچنان تأثیرگذار بود که گویی او ده سال در جایگاه صدر اعظمی خدمت کرد. مواردی داشتیم که کارمندان سفارت انگلیس می آمدند برای جاسوسی، امیرکبیر آنها را از حریم دربار بیرون می راند. در دوران امیرکبیر منافع روسیه، انگلیس و فرانسه به خطر افتاد و برخی از نفوذی هایی که در کنار ناصرالدین شاه بودند، علیه امیرکبیر شروع به توطئه کردند و نهایتاً او را از کار برکنار کردند، و سپس میرزا آقا خان نوری که عامل استعمار انگلیس بود و حتی برای وابستگی یا تفاخر و یا احیاناً امنیت جانی تابعیت انگلستان را داشت بر سر کار آوردند و با توطئه او و نزدیکان شاه از او خواستند که امیرکبیر را به قتل برساند، اینکه شاه در حالت مستی بود یا غیر مستی دقیق مشخص نیست، البته شاه در عین حال که وابسته مستقیم به استعمار نبود و حماقت هایی داشت، دستور شهادت او را داد، لذا شهادت میرزا تقی خان امیرکبیر مربوط به داخل ایران نیست، بلکه مربوط به همان توطئه سفارت انگلیس و عوامل آن هاست..

وی افزود: متأسفانه بعد از امیرکبیر دوباره وضعیت ایران به زمان میرزا آقاسی و قبل از امیرکبیر بازگشت که او هم یک صدراعظم نادرست و ناشایست و ناخلف بود و ایران را به عقب راند و دستاوردهای مهم و مثبت مرحوم امیرکبیر را از بین برد و وابستگی ایران را به انگلستان بیش از گذشته شد

وی با اشاره کتاب «میراث مکتوب استعماری و ضد استعماری در دوره صفویه و قاجاریه» عنوان کرد: این کتاب به تدوین خانم مهدیه مرادپور و با مقدمه دکتر محمد حسن رحبی دوانی، به بخشی از تاریخ ایران در دوره صفویه و قاجاریه اشاره دارد. از جمله نامه امیرکبیر در اعتراض به تجاوز رشید پاشا، از خاک عثمانی به خاک ایران و لزوم توجه به خط سرحدات، که در اینجا امیرکبیر با اقتدار ملی به عنوان یک صدر اعظم استقلال طلب برخورد می کند نامه دیگری وجود دارد، در اعتراض به سفیر فرانسه، آنجا که سفیر فرانسه ادعا کرده که ما یک عهد نامه تجاری بین ایران و فرانسه در زمان میرزا آقاسی داشتیم و شما باید به مفاد آن عمل کنید و تهدید می کند که اگر عمل نکنید، رابطه ایران و فرانسه قطع می شود و شما مجبور به پذیرش هستید. امیرکبیر با درایت عهدنامه را بررسی کرده و می گوید که این عهدنامه امضا ندارد، این چیزی که میرزا آقاسی نوشته باید به امضای محمد شاه رسیده باشد و چنین چیزی در این نامه نیست و ادعای شما ادعای نادرستی است و مسئولیت تعطیلی سفارتخانه به عهده خود شماست، ما به دنبال دوستی هستیم اما بر اساس عهد نامه ای که بین دولتین ایران و فرانسه در امور تجاری باشد و دارای امضای شاه باشد.

مقابله مستقیم با زیاده خواهی سفرای کشورهای بیگانه

وی افزود: این کتاب همچنین به نامه دیگری اشاره می کند، نامه دیگری در پاسخ به سفیر فرانسه که ادعا کرده بود که اگر باز به عهدنامه عمل نکنید، ما صریحاً سفارت خانه را تعطیل می کنیم و باز هم میرزا تقی خان امیرکبیر تاکید بر تمایل دولت ایران به دوستی با فرانسه دارد اما با پیشنهاد انعقاد عهدنامه و قرارداد جدید که به مصالح طرفین باشد، آن عهدنامه را به نوعی وابستگی، استثمار و استعمار می خواند، لذا امیرکبیر به عنوان یک فرد استقلال طلب در عرصه خارجی که نه منفعل است و تحت تأثیر قرار می گیرد و نه به دنبال درگیری با کشورهای به خصوص مسلمان و همجوار است و با سفرای کشورها نیز قاطع برخورد می کند.

تیریزی با اشاره به کتاب خاطرات و زندگی نامه سفیر انگلستان در ایران خاطر نشان کرد: در زندگی نامه سفیر انگلستان نوشته شده که یک روز سفیر انگلستان با ۱۰ نفر به ملاقات امیرکبیر می آیند، ساعت ملاقات مثلاً ساعت ۹ صبح هماهنگ شده، امیرکبیر به مسئول دفتر خود می گوید به آنها بگو بنشینند تا نوبتشان بشود، سفیر ۱۰ دقیقه، یک ربع معطل می شود، و بعد اعتراض می کند که چرا ما را معطل کردید، من سفیر انگلستانم آدم ملاقات امیرکبیر، امیر کبیر در افاق خود را باز می کند و می پرسد چرا سر و صدا می کنی، سفیر می گوید من نیم ساعت معطل ایستادم، امیرکبیر پاسخ داد، شما هر جا که می روید، لشکر کشی می کنید، به چه علت ۱۰ نفر را با خودت همراه کردی، مگر من با خود شما قرار ندارم، پس این ۱۰ نفر چه می

خواهند اینجا، آنها را خارج کن، بعد بیا صحبت کن، یعنی برخورد محکم به خصوص در مسئله انگلستان که روحیه استعماری داشت از صفات و ویژگی های امیر بود.

وی با ذکر خاطرات دیگری از امیر کبیر بیان کرد: یک بار دیگر هم امیر در دفترش نشسته بود، متوجه یک سر و صدایی می شود، می بیند که یک از کارمندان ایرانی که در سفارت کار می کرده، آمده اخبار روز را از دفتر امیر بگیرد. امیر می پرسد اینجا چه خبر است؟ آن شخص می گوید که آمدم خبر بگیرم، اگر اخبار را نگوئید به سفیر می گویم که شما را تنبیه کند. امیر کبیر آن شخص را به اتاق خود فرامی خواند بعد که آن شخص وارد می شود، یک سیلی به صورت او میزند و می پرسد که تو مسلمانی یا کافر؟ خجالت نمی کشی برای آنها جاسوسی می کنی؟ چقدر حقوق به توی می دهند؟ من چند برابر آن را به تو حقوق می دهم، از این به بعد، از آنها برای ما خبر بیاور، آن شخص هم اطاعت می کند، بعد از مدتی سفارت انگلیس می بیند که اخبار درون سفارتش در دست امیر است و این کار را امیر با یک کارمند محلی سفارت روسیه هم کرده بود، لذا در برخورد با بیگانه با آن روحیه اسلامی، مستقل، از جایگاه عزت و اقتدار برخورد می کرد.

این محقق و پژوهشگر تاریخ معاصر خاطرنشان کرد: در مورد رسیدگی به وضع فقرا و بیماران هم به عنوان یک مسئول مسئولیت پذیر و دلسوز عمل می کرد. آنچه مسلم است در شخصیت امیر کبیر، اول پاکی و صداقت و ایمان اوست. دوم روحیه استقلال طلبی و عزت طلبی جامعه و اقتدار ایران اهمیت دارد. سوم ایجاد طرح های جدید در جهت رشد علمی و رشد اقتصادی جامعه.